No. 1641 1852

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franco door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG, 14 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cent zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 13 September.

Wij lezen in het *Handelsblad:*

"De heer Veuillot heeft heden in zijn dagblad *l'Univers* pater Lacordaire *mishandeld*, die, zoo als wij gemeld hebben, zich voor de studie der oude schrijvers had verklaard. Zoo als men verzekert, zal men den hoofdredacteur van *l'Univers* met geen antwoord verwaardigen, maar eenvoudig eene schitterende lofrede op pater Lacordaire, welke de heer Veuillot vroeger geschreven heeft, openbaar maken."

Dat komt er van, als men niet door eigen oogen ziet, maar zich *blindelings* verlaat op het gezag van anderen, gelijk de voorstanders van het *libre-examen* maar al te zeer plegen te doen. Dan maakt men zich belagchelijk, door het voortvertellen van dwaze fabeltjes, die even waar zijn als de Arabische nachtvertellingen van prinses Scheherazade. Zoo de redaktie van het *Handelsblad* den *Univers* las, — wij kennen haar te veel waarheidsliefde toe om niet overtuigd te zijn, dat zij in dat geval nooit geschreven zou hebben, dat de heer Veuillot (»Dr. Veuillot" — schrijft een andere Amsterdamsche *confrère*, die ook al niet goed den *Univers* verdragen kan, schoon hij hem welligt nimmer onder 't oog heeft gehad) pater Lacordaire »mishandeld" heeft. Dan toch zou zij zich willens en wetens aan het neerschrijven van eene onwaarheid schuldig gemaakt hebben. Doch de redaktie van het *Handelsblad* leest — wij durven zeggen er zeker van te zijn — den *Univers* niet, en weet derhalve niet hoe hij er uitziet en wat hij van pater Lacordaire gezegd heeft. Daar zij echter zweert bij de woorden van de *Indépendance*, en de *Indépendance* met de goede trouw, welke wij haar kennen, aan hare lezers verteld heeft, dat de heer Veuillot zich niet geschaamd heeft den beroemden Dominikaan te »*empoigneeren*," bepaalt de redaktie van het *Handelsblad* zich tot de vertolking van het lasterlijk berigt van de *Indépendance*, zonder te onderzoeken of de *Indépendance* zich ook soms aan de waarheid zou kunnen vergrepen hebben.

Zoo zij zich minder *blindelings* op het gezag van anderen verlaten had, hoe geheel anders zou zij zich dan over het artikel van den heer Veuillot betreffende den brief van Pater Lacordaire uitgelaten hebben! Opdat zij dit ons — zij het ook stilzwijgend — toestemme, laten wij hier den aanhef volgen van het artikel, waarin, volgens de lastertaal van de *Indépendance*, de uitstekende kanselredenaar zou mishandeld zijn. Die aanhef luidt aldus:

»*Lorsque le R. P. Lacordaire voudra traiter la question des auteurs profanes, il ne manquera pas de renouveler le débat, de l'élever et de l'agrandir. S'il soutient la thèse de nos adversaires, c'est que son grand esprit y aura découvert des arguments que personne encore n'a vus ou que du moins personne n'a suffisamment mis en lumière. Les partisans de la réforme devront le suivre sur ce nouveau terrain, ou reconnaître loyalement qu'ils s'étaient trompés, et que la querelle est finie* (1)."

Is dit de taal, wij vragen het vrijmoedig, van iemand die zijn tegenstander wil »mishandelen?" En in den geest van het aangehaalde is het gansche artikel geschreven. Doch 't schijnt al meer en meer een systeem te worden bij de vijanden van de Katholijken, om diegenen, welke zich door ijver voor de zaak der Kerk onderscheiden, door diffamatie verdacht te maken bij hunne tijdgenooten. 't Is daarom, dat wij op het lasterlijk artikeltje van de *Indépendance*, met naïviteit, gelooven wij, door onze bladen overgenomen, opmerkzaam maken. Wat daarbij dan nog het afschuwelijkste is, is dit, dat de lasteraars hunne eigene verfoeijelijke handelwijze qualificeeren als »*le procédé Veuillot.*"

(1) d. i. Wanneer de Eerw. P. Lacordaire de zaak der ongewijde auteurs zal willen behandelen, dan zal hij ongetwijfeld aan de debatten een ander, verhevener en grootscher aanzien geven. Dat hij het stelsel verdedigt van hen die met ons van gevoelen verschillen, is dááraan te wijten, dat zijn groote geest er argumenten in zal ontdekt hebben, die nog niemand gezien, of die minstens niemand genoegzaam in het licht gesteld heeft. De voorstanders der hervorming zullen hem op dit nieuwe terrein moeten volgen of wel openhartig bekennen, dat zij zich vergist hebben en dat de twist geëindigd is.

De *Handwijzer* van 13 September heeft een artikel over den pligt en de roeping van Christen-ouders, waarin veel goeds voorkomt. Met beide handen, bijv. zouden wij zijne volgende woorden willen onderschrijven, schoon wij er hier en daar een enkel woordje tot nadere toelichting aan toegevoegd zouden wenschen te zien.

»Gij zult zeggen, dagelijks draag ik de lieve kinderen aan God in den gebede op. Het belang hunner onsterfelijke zielen ligt mij zwaar op het hart. Gij doet wel. En o! dat in ons dierbaar Vaderland wat meer het reukoffer der gebeden opklom tot den troon van God! Maar gij doet nog niet genoeg. Gij moet ook mede werken, om, zoo veel gij kunt, het aankomend geslacht tot de dienst des Heeren op te leiden. God werkt door middelen, wij moeten doen wat Hij ons gebiedt, wij moeten ons in den weg stellen, en van Zijne genade den onmisbaren zegen afsmeken. O! ik gevoel het, zoo gaarne ziet ge uw kind gelukkig, zoo gaarne leidt gij hem tot den gekruisden Christus. *Kniel met hem neder aan de voeten van dat kruis*, en leert hem dat Hij is degene die voor ons is gestorven, de Verlosser van de heerschappij der zonde, de grootste en beste kindervriend! Neen! het is u die den Heere Jezus kent, niet onverschillig, *wat* uwe kinderen wordt geleerd; het kan u niet onverschillig zijn of hun wordt geleerd, dat deugdzaamheid ons kan behouden, redden van den vloek des doods, of, dat het reddeloos is, buiten het dierbaar bloed van Christus! Neen het mag u niet onverschillig zijn of hun wordt geleerd, dat de mensch zedelijk goed is, dan wel of hun wordt bekend gemaakt, dat zij zijn onder de heerschappij der zonde en des duivels, uit wiens hand ze alleen gered kunnen worden door den Heere Jezus Christus! En ziet, wat gij meent in den huiselijken kring te hebben opgebouwd, wordt in de school maar al te vaak weêr afgebroken, en dáár zijn ze toch het grootste gedeelte hunner jeugd. En wat gij meent goed en sterk te hebben ineengeslagen, heeft in de school maar een slag noodig om uit elkander genomen te worden, want de vader der leugenen is altijd gereed, en de leugen vindt meer geloof dan de waarheid!"

Bij de sluiting van het bisdommelijk synode, den 3den September, heeft Mgr. de Aartsbisschop van Kamerijk aan zijne onderhoorige geestelijken voorlezing gehouden van een brief, dien hij van Z. Em. den Kardinaal Wiseman had ontvangen, betreffende de boete van ongeveer 12,000 £, die door den Eerw. P. Newman moet worden betaald ten gevolge van het ongehoorde vonnis dat tegen den geleerden Oratoriaan, ten gunste van den afvalligen Achilli is geveld.

Z. Em. doet opmerken dat de middelen der Katholijken gedeeltelijk uitgeput door de behoeften hunner kerken, die van alle kanten verrijzen, in lang niet zullen toereikend zijn voor de betaling van die boete, en dat dienvolgens onze broeders in Groot-Brittanje in deze ernstige aangelegenheid, waarin de geheele katholiciteit belang stelt, een beroep meenen te mogen doen op de nimmer te vergeefs ingeroepen liefdadigheid van hunne geloofsgenooten op het Vasteland. Mgr. de Aartsbisschop van Kamerijk heeft alzoo ter kennis der geloovigen gebragt dat de giften der geestelijkheid en der leeken, welke tot dat goede werk bestemd zijn, in ontvang zullen worden genomen aan het sekretariaat van het aartsbisschoppelijk paleis. Zijne Hoogw. heeft zelf boven aan de lijst voor 200 fr. ingeschreven.

Z. M. heeft aan Jhr. Mr. J. T. H. Nedermeijer, ridder van Rosenthal, voormalig minister van justitie, een pensioen verleend van *f* 3,678.

Z. M. heeft de navolgende hoofd- en verdere officieren van het wapen der artillerie op pensioen gesteld, als:

J. van Roosendaal, luit-kol. bij het 2de regem. vesting-art. *f* 1500; L. C. G. Delecourt, Idem kommand. van het reg. rijdende art. *f* 1500; W. C. Verniers van der Loeff, majoor bij het 2de reg. vesting-artill. 1300, H. J. J. Gelinck. Idem bij het dep. van oorlog *f* 1300; L. L. Baehr, kap. der 1ste klasse van het 2de reg. vesting-art. *f* 1080; J. E. Del Campo, genaamd Camp, idem bij het 1ste regem. vest.-art. *f* 1080; A. J. T. Hogerwaard, idem bij idem *f* 1080; A. T. Burgers, idem bij het 2de reg. vest.-art. *f* 1080; A. U. Koster, idem bij de stapel- en konstruktie-magaz. *f* 1044; G. C. Bartz, idem bij idem *f* 1080; O. W. Gobius, kapit. der 2de klasse bij het 1ste reg. vesting-art. *f* 1033; W. A. Camp, majoor-magazijnm. der 1ste kl bij de stapel- en konstruktie-magaz. te Delft *f* 1300; J. H. Gerlach, kapit.-magazijnm. der 2de klasse te Geertruidenberg *f* 1080; E van Bart, idem idem te Vlissingen *f* 900; J. Smit, 1ste luit.-magazijnm. der 2de kl. te Woerden *f* 720; J. Heerholt, idem idem te Venlo *f* 720; J. N. de Roo, 1ste luit.-magazijnm. der 3de klasse te Heusden *f* 600.

Blijkens een van Zijner Majesteits konsul-generaal te Bergen in Noorwegen, onder dagteekening van den 2 September jl., ontvangen berigt, was die haven sedert het begin van dit jaar tot op genoemd tijdstip, door 56 Nederlandsche schepen bezocht geworden. De verscheping van stokvisch voor de Nederlanden was niet onbelangrijk; men betaalde voor Hollandsche sortering 87 s. pr. waag; bruine levertraan gold spd. 15 pr. ton. Naar de Middellandsche Zee werd minder dan in vorige jaren afgezonden, en dewijl de haring bijna opgeruimd was, zijn derwaarts geene vrachten meer te bekomen.

Men verneemt dat de Nederl. konsul te Tripoli zich vereenigd heeft met de konsuls van Engeland en Noord-Amerika om moeijelijkheden op te werpen tegen het bombardement, hetwelk de Franschen tegen die stad beraamden. In het belang van den vrede en van den handel en den eigendom der onderdanen van de overige beschaafde mogendheden was het wenschelijk, dat dit bombardement werd voorkomen.

Wij vernemen, dat door de Typographische Vereeniging te Arnhem, onder de zinspreuk: *de Boekdrukkunst de Grondzuil der Verlichting*, eene som van ruim *f* 20 is bijeengebragt, voortgevloeid uit eene vrijwillige bijdrage van hare leden, voor de oprigting van een metalen standbeeld ter nagedachtenis van Lourens Jansz. Koster. (*Arnh. Ct.*)

Den 8sten September legden twee kinderen in Steenwijksmoer, welke schapen hoedden, waarschijnlijk uit speelzucht, op het veen een vuur aan, met het ongelukkig gevolg, dat het drooge veen, door den wind aangeblazen, hoe langer hoe meer in brand geraakte en eindelijk de hoopen turf bereikte, waarvan reeds eene groote massa in asch is veranderd; in den nacht van den 9den was de turf nog brandende. (*H.*)

's GRAVENHAGE, 12 Sept. Men verzekert dat het zittingjaar 1851 — 1852 op Zaturdag 18 dezer namens den koning, door den Min. van Binnenlandsche Zaken zal worden gesloten, terwijl, ingevolge het grondwettelijk voorschrift, op Maandag 20 dezer, de vergadering der Staten-Generaal zittingjaar 1852—1853, door den Koning zal worden geopend.

— De *Leijdsche Courant* houdt het volgende in: »Wij vernemen van goederhand, dat de rijdende artillerie, thans in bezetting te Amersfoort, met Oktober in onze stad in garnizoen zal komen. Niet dan hoogst welkom zal voor velen dit berigt wezen, daar deze stad zoo lang reeds van bezetting van ruiterij verstoken was, en toch zulke goede kasernen en stallen bezit, waaraan in den tijd zooveel van stadswege is te koste gelegd."

ROTTERDAM, 12 Sept. Morgen viert de Zeer Eerw. heer J. D. Raken, R. K. priester en pastoor, provinciaal van de orde der Predikheeren, apostolisch-prefekt der Hollandsche missie, enz. zijne 25jarige standplaats als herder en leeraar der Steigersche gemeente alhier, en zal bij die gelegenheid eene plegtige kerkelijke dienst worden gehouden; er zal eene kantate worden gezongen, expres voor die gelegenheid vervaardigd; daarna zal Z. Eerw. zich naar het weeshuis begeven, waar Z. Eerw. zal worden begroet door de weezen, met ook daarvoor expresselijk vervaardigde gezangen. Er zal vuurwerk enz. enz. zijn, dat evenwel alles niet juist ter algemeene kennisse is; terwijl Dingsdag een prachtig diner voor die gelegenheid zal plaats hebben in het Kon. Nederl. Yachtklub-huis, daartoe bereidwillig afgestaan. (*H.*)

RAAMSDONK, 11 Sept. Onlangs is door den heer Verkuijl onderwijzer alhier, aan den Prins-President der Fransche Republiek een dichtstuk opgedragen. Slechts weinige dagen daarna mogt de heer Verkuijl het genoegen smaken met een belangstellend en allezins vleijend geschrijf namens den Prins-President vereerd te worden, waarin deze zijne hoogste tevredenheid en innige voldoening te kennen deed geven over het hem aangeboden dichtwerk, er tevens bijvoegende dat de ontvangen hulde hem te meer welgevallig was, als komende uit een land, waaraan hij zich in meer dan een opzigt innig verbonden gevoelt.

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van Zaturday 11 September.

In deze zitting is aan de Vergadering kennis gegeven, dat door de afdeelingen tot voorzitters zijn benoemd, de heeren: Borski, van Swinderen, van Sasse van Ysselt en Insinger, en tot onder-voorzitters, de heeren: Philipse, de Jonge van Ellemeet, Post Jordens en de Brauw. Door de kommissie van Rapporteurs is verslagt omtrent het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen langs de nieuwe haven te Groningen en over die wets ontwerpen is bepaald op Maandag aanstaande des namiddags ten half twee ure De kommissie voor de Verzoekschriften heeft bij monde van de heeren 't Hooft, van Foreest en Beerenbroek omtrent onderscheidene adressen verslag gedaan.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN

FRANKRIJK.

PARIJS, 11 Sept. Men houdt het thans voor zeer waarschijnlijk, dat eerstdaags de konversie tot stand zal komen van de oude 4½ en 4 pCts. in 3 pCts.

— Blijkens den heden openbaar gemaakten staat van de Fransche bank neemt het bedrag der rekening-kourant van de schatkist bij de bank steeds toe, terwijl daarentegen de rekeningen-kourant van partikulieren verminderen. Het in kassa aan specie en baren bedroeg fr. 609,000,000, de portefeuille fr. 189,000,000 en de in omloop zijnde bankbiljetten fr. 615,000,000.

— Mgr. Sibour, Aartsbisschop van Parijs, is heden alhier teruggekeerd.

— De prefekt van het departement Doubs heeft het zonderlinge besluit genomen, om alle gemeenteraden te ontbinden, wier meerderheid vijandig jegens Lodewijk Napoleon gezind is.

— De dag der afreis van den President begint te naderen. Aanstaanden Dingsdag zal hij Parijs verlaten om die reis te ondernemen.

De bagage van den President is reeds met den spoortrein van Orleans verzonden. Men verzekert dat er pleiziertreinen zullen plaats hebben naar die steden, welke de President zal bezoeken.

— Men sprak ter beurze veel van de pogingen door den baron de Rothschild aangewend, om de Fransche kapitalisten te doen besluiten, om deel te nemen aan de nieuwe Oostenrijksche leening van 80 millioen; men wilde weten, dat hij daarbij krachtig door de regering werd ondersteund.

— De beruchte giftmengster Mad. Lafarge is den 7 dezer in de badplaats Usat overleden. Men weet dat zij na eene twaalfjarige gevangenschap onlangs in vrijheid is gesteld. Voor haar sterven heeft zij het geluk gehad de laatste H. Sakramenten godvruchtig te ontvangen.

— Bij dekreet van den Prins President wordt de noodige magtiging verleend tot de oprigting van eene leenbank in Algerië.

— Lodewijk Napoleon heeft jaarlijks eene som van 24,000 francs, zijnde de opbrengst van het verhuren van stoelen en van het koffijhuis in de Tuilerien, afgestaan, tot stichting en ondersteuning van een pensioenfonds voor beambten en arbeiders der nationale fabrieken, zoo als Sèvre, Gobelins en Beauvais.

Hetzelfde denkbeeld heeft Lodewijk Napoleon geleid tot het zenden eener som van 15000 francs aan den maire van Versailles, met toezegging van dit jaarlijks te zullen herhalen.

— De Grieksche regering heeft kwijtschelding van straf verleend aan de inwoners van Laconië die deelgenomen hebben aan den opstand van Christophorus Papoulaki, die zich thans in handen der regering bevindt. Vasillari, die Christophorus in handen van het geregt heeft overgeleverd, heeft eene belooning van 6000 drachmen (ƒ 2600) en een pensioen van 50 drachmen (ƒ 21.75) ontvangen.

— Men zegt dat de heer Marsch, gevolmagtigde der Vereenigde Staten van Amerika, over drie maanden naar Athene zal terugkeeren om het eindbesluit der Grieksche regering te vernemen over de zaak van den Britschen zendeling King.

MADRID, 6 Sept. Naar men verzekert zullen de geschillen tusschen het gouvernement en de bank van San Fernando een ernstiger karakter verkrijgen, en verontrustend worden voor de financiële aangelegenheden van het gouvernement.

— Bij een dekreet wordt het provinciaal bestuur van Cadix gemagtigd om de gemeente goederen te verkoopen [illegible] de opbrengst aan te leggen in een spoorweg van Sevilie naar Cadix aan te leggen.

— De hertog van Terceira heeft zijn ontslag genomen als opperstalmeester der Koningin.

— Het in kassa aan specie en baren, bij de bank van San Fernando bedroeg op 4 dezer, 95½ millioen realen, de portefeuille 174 millioen, de rekeningen courant van partikulieren 73 millioen en de in omloop zijnde bankbilletten 120 millioen realen.

— De regering heeft bevolen, dat vervolgingen zullen worden ingesteld tegen de *Heraldo*, ten gevolge van het door dat blad medegedeelde artikel over de bezwaren, waarop de regering zoude stuiten, wanneer zij de bewijzen van de vlottende schuld zou willen negocieren. Ten einde de beweringen van de *Heraldo* overigens te logenstraffen, is van regeringswege bekend gemaakt, dat de bedoelde financiële operatie onder de gunstigste voorwaarden is tot stand gekomen.

— Volgens de *Diario Españól* die berigten uit Portugal tot den 1 Sept. mededeelt, was er geene verandering in den staatkundigen toestand des lands gekomen. Graaf Thomar had aan zijne staatkundige vrienden een manifest gezonden, waarbij hij hen aanraadt zich geheel onzijdig te houden, wanneer het gouvernement door nieuwe verkiezingen een beroep op het land mogt doen. Er is altijd nog sprake van de verheffing van den heer Aguiar, lid van de Septembristische partij, tot minister van justitie, doch dienaangaande scheen nog iets beslist te zijn.

ENGELAND.

LONDEN, 11 September. Zoodra het Parlement vergaderd is, zal, zegt men, de geldigheid van vele der in Ierland gedane verkiezingen zeer worden betwist, onder anderen die van de heeren Keogh, Cornelius O'Brien, Esmonde en Swift.

— Ll Vrijdag is de groote suiker-raffinaderij van de heeren Broder en Co. alhier door de vlammen vernield. In geen jaar tijds had zulk een brand in de hoofdstad gewoed. Het gebouw was 50 of 60 voet hoog en vrij lang. Het verlies wordt op £ 20,000 geraamd, waarvan te naauwernood de helft was verzekerd, terwijl de oorzaak van den ramp tot dusverre onbekend is.

— Volgens heden ontvangen berigten uit New-York, loopende tot den 28 Augustus, was er nog niets naders aangaande de kwestie der Lobos-eilanden bekend.

— Volgens berigten van de Kaap de Goede Hoop, [illegible] eene proklamatie uitgevaardigd, waarbij hij ieder, die daartoe in staat is, onder de wapens roept, en den 20sten daaraanvolgende heeft hij eene andere uitgevaardigd, waarin hij verklaart te wenschen, dat er eene deputatie van alle strijders opkome, welke de wezenlijke kracht van elk distrikt vertegenwoordigt; te gelijkertijd doet hij een beroep op alle andere inwoners, om de eersten, zooveel in hun vermogen is, te helpen.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 12 Sept. Men zegt dat te Munchen eerlang eene bijeenkomst zal gehouden worden van de chefs der policie van de groote Duitsche Staten.

— De gevolmagtigden van de staten der koalitie zullen in de volgende week bijeenkomen, doch niet te Dresden, want de plaats is nog onbepaald.

— In den nacht van 25 op 26 Aug. heeft het te Riga reeds gevroren.

— Men schrijft Frankfort. Sedert de regtstreeksche spoorwegdienst van hier op Parijs, wemelt het hier van Fransche reizigers, onder welke velen tot de hooge aristokratie behooren.

BERLIJN, 12 September. Eerdaags zullen de verordeningen voor de verkiezing van leden der Eerste Kamer gepubliceerd worden. Zij zullen echter nog slechts provisioneel, en wel voor den tijd van een jaar zijn.

— Gisteren arriveerde alhier een voormalig Fransch sergeant uit Siberie, waarheen hij in 1812 als krijgsgevangenen was gebragt. Hij had zich daar gevestigd en komt nu zijne geboortestad, Nancy, nog eens wederzien.

— De bijeenkomst van de gevolmagtigde ministers der gekoaliseerde Staten zal nog in den loop der aanstaande week plaats hebben. In Stuttgart gelooft men, dat het door hen te geven antwoord op de Pruissische verklaring, op eene wijze zal uitvallen, waardoor men voor het afbreken der onderhandelingen niet te vreezen heeft. Daarin wordt men allezins versterkt door een art. in de officieele *Hanov. Zeitung*, welk blad vrij duidelijk te kennen geeft, dat Hanover zeer tegen eene ontbinding van het tolverbond en de vorming van een uitsluitend Noord-Duitsch handelsverbond is. Daaruit blijkt nog, dat, om eene schikking met Oostenrijk en de gekoaliseerde Staten tot stand te brengen, de Hanoversche regering, zelfs ten koste van het onlangs met Pruissen gesloten verdrag, bereid was koncessien te doen. Ofschoon deze regering tot de jongste Pruissische verklaring was toegetreden, was zij evenwel niet voornemens onvoorwaardelijk te volharden in den eisch, dat de onderhandelingen met Oostenrijk niet zullen worden aangeknoopt dan na het sluiten van het nieuwe tolverbondsverdrag, — en dat ten behoeve eener minnelijke schikking met de Zuid-Duitsche Staten, de Hanoversche regering zelfs bereid was, om, bij het vaststellen van een tarief, koncessien te verleenen.

WEENEN, 10 Sept. De Koningin der Nederlanden zal weldra de baden van Ischl verlaten, en naar Italië vertrekken, terwijl de Koningin van Pruissen in den loop van deze week van Ischl naar Munchen gaat.

— De onderhandelingen tusschen Oostenrijk en Frankrijk, ten opzigte van den nadruk, zijn zoo verre gevorderd, dat men tot het sluiten van het traktaat binnen kort kan te gemoet zien.

ITALIE.

Het *Giornale di Roma*, van 2 dezer, verklaart dat de door de dagbladen medegedeelde geruchten, aangaande de desertie onder de jongst voor het pauselijk leger aangeworven troepen, onwaar zijn. Men had o. a. verhaald dat 62 jagers van Velletrie en 21 gendarmen in Castelnuovo hunne vanen hadden verlaten. Dit is zóó onwaar, dat er b. v. nooit 21 gendarmen te Castelnuovo bijeen zijn geweest.

Men berigt uit Florence, dat sir Henry Bulwer, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister aan het Toskaansche hof, zich naar Rome heeft begeven. De gewezen Toskaansche minister van openbaar onderwijs, de heer Boccella, die luidens de dagbladen naar Napels vertrokken was, bevond zich nog steeds te Florence, doch maakte toebereidselen om zich naar Parijs te begeven.

Naar men verzekert, zal het Oostenrijksche garnizoen te Florence, wederom aanzienlijk versterkt worden.

De hertog van Modena heeft aan zijn minister van financiën, den heer Tarabini, den titel van graaf geschonken.

BELGIE.

BRUSSEL, 12 Sept. De Koning is naar Leuven vertrokken om de feesten bij te wonen, en zal heden avond terug keeren. De prinsen blijven er tot Dingsdag.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 13 September.

[illegible]

OVERLEDEN (7 Sept.): A. H. de la Hayse, geb. Heimens, 44 j. — (8 Sept): G. J. F. Houtkoper, geb. Otter, 45 j. — (9 Sept.): J. P. Hoeffelman, 79 j. - S. Hartog, geb. Hond, 80 j. - H. A. Vorst, 69 j.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 13 September.

GRAANMARKT.

Poolsche Tarwe tot iets hoogere prijzen met veel handel; roode soorten prijshoudend; verkocht in Entrepot: 132 ℔ Rostocker ƒ 270; in Cons.: 130 ℔ witb. Pools. ƒ 308, 316; 130 ℔ bonte dito ƒ 305; 126, 127 ℔ dito ƒ 282, 290; 136 ℔ p. o. Gelders. ƒ 294; 132 ℔ n. dito ƒ 280; 121 ℔ Gron. ƒ 200.

Rogge prijshoudend met veel handel; verkocht: 122 ℔ Odessa ƒ 184; 121, 122 ℔ Pruiss. ƒ 192, 194; 117 ℔ n. Petersb. ƒ 172; 115 ℔ o. dito ƒ 170; 121, 122 ℔ o. Munst. ƒ 190.

Garst en Haver zonder handel.

Boekweit in een doen: 121 ℔ Amersf. ƒ 193; 122, 123 ℔ Nijkerker ƒ 195, 197; 120 ℔ Vriessche ƒ 180.

Koolzaad. Vrielsch 43½ £. Op 9 vaten Olie in Sept. ek. 53½; Oct. 54 £. *Raapolie* op 6/w. ƒ 31¾; Vliegend ƒ 30¼; 1°. Mei ek. ƒ 33½, ¾; Oct. ƒ 30½, ⅝; Nov. ƒ 31⅜; Dec. ƒ 32. *Lijnolie* op 6/w. ƒ 32¼; Vliegend ƒ 31¼. *Hennepolie* op 6/w. ƒ 39; Vliegend ƒ 38.

LONDEN, 10 Sept. *Koffij.* De markt bleef deze week goed gesouteneerd; voornamelijk naar Plantage Ceylon bestond eene goede vraag zoo voor uitvoer als konsumtie tot 6 d. hoogere prijzen. Van Native Ceylon zijn ca. 2000 bn. omgezet tot 43 s. 6 d. a 44 s. Andere soorten ferm. Uit de hand werd afgedaan eene lading goed first Brazil, tot 36 s. 3 d.

Suiker vond deze week voor de konsumtie meer vraag en de markt was fermer. — Eene lading van [illegible] kisten bruin Bahia, werd gekocht tot 16 s. Entr *Geraffineerd* Van Hollandsche Crushed zijn kleine partijtjes verkocht tot 35 s. 6 d. a 36 s.

Rijst niet lager, doch met weinig omzet, zoo dat de prijzen genoegzaam nominaal zijn.

Graanmarkt. De aanvoer van Engelsche Tarwe was heden gering en de prijzen bleven onveranderd; vreemde was ruim aangevoerd en de prijzen waren gelijk aan die van Maandag ll. Garst en Haver bedongen insgelijks de prijzen op dien dag besteed. De aanvoer bestond uit 2440 qrs. Engelsche en 25600 qrs. vreemde Tarwe; 591 qrs. Engelsche en 1530 qrs. vreemde Gerst; 2020 qrs. Engelsche en 32980 qrs. vreemde Haver.

Veemarkt. De handel was heden niet zeer levendig en de prijzen neigden tot achteruitgang, die zich evenwel alleen gevoelen deed op Kalveren en Lammeren. Er waren aangevoerd 930 Runderen, 11164 Schapen en Lammeren en 638 Kalveren.

De aan-, uit- en doorvoer van levensmiddelen te Amsterdam van [illegible] tot en met 11 September, zijn geweest als volgt:

Aanvoer: Rogge L. 721, 20 M. — Tarwe L. 276, 24 M —

Boekweit L. 13, 25 M. — Garst L. 15. — Erwten 20 M. — Rijst 158,152 Ned. G.

Uitvoer; Tarwe L. 417, 20 M., 50 K. — Rogge L. 212. — Erwten L. 1, 11 M. — Boonen 5 M., 50 K. — Garst 2 M. — Haver 8 M. — Meel 641 Ned. G.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		11 SEPT. 4½ u. gebl.	13 SEPT. 4 u. gebl.		
Nederl., Werkel. Sch.	2½ pCt.	64¼	64¼	64 13/16	64¾
Dito Dito	3	77⅛	77⅛		
Dito Dito	4	96⅞	96¾	96⅞	
Dito Obligatiën O. I.	4				
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½	124⅞	124⅞		
Aand. Rijn-Spoorweg.					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatiën					
Belgie, Obligatiën 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv		52 13/16	52 13/16		
Frankrijk, Obligatiën	3		72¼		
Spanje bij Ardoin 1835	5				
Dito Nieuwe	1				
Dito 2/m. Beurveil.	5	23¼	23 1/16		
Dito	3	49¾			
Dito Binnenl. Schuld	3	45¼	45		45¾
Coup. Bewijzen		2 1/16			
Amortisable Schuld		6 1/16			
Portugal te Londen	5	43¾	42⅞		
Dito Dito	4	40 3/16	40⅞	40¾	40⅞
Rusl. bij Hope 1798 en 1816	5	109¼	109	110	
Dito Dito 1828 en 1829	5	103⅛	103		
Cert. bij dº. 1831 en 1833					
Dito	4½				
Dito bij *Hope*	4	9	91⅛		
Dito bij *Stieglitz en Cº.*			91¼		
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito		72⅝			
Polen, Aand. à fl. 500					
Dito met Lot. à 300					
Amerika, Bank-Actiën		4 7/16			
Pruissen, Aand. met Lot. R. 50 ƒ					
Oostenrijk, Metalliek	5 pCt.	78 7/16	78⅞	79	
Dito 1847	2½	41 7/16	41⅛	41¼	
Dito 1851	2½	40⅝	40 11/16	40⅝	
Dito Nieuwe	5	91¼	91¼	92¼	92¼
Weyn. Bank bij *Goll en Cº.*					
Dito	4				
Letter B	5	91¼	91¼	92¼	92¼
Aand. met Loting fl. 500					
Nieuwe dito à 250					
Napels, Cert. *Lam en Bouwer*	5 pCt.				
Brazilie te Londen 1824	5		100⅝		
Dito Leening 1843	5				
Dito £ 200					
Peru	5				
Mexico Nieuwe		26¼	26¼	26¼	
Venezuela à £ 100		3½	42⅞		
Grenada à £ 100		2	23⅛	23¼	
Ecuador à £ 100		4 5/16	4 1/16	4¼	

Polen, Cert. 4 pCt. 86; Grenada uitg. 12 5/16, 7/16.

Binnenl. fondsen waren heden nagenoeg onveranderd. In de meeste der Buitenl. fondsen was handel en variatie van eenig meldenswaardig belang, met uitzondering echter van Oostenrijksche, welke sedert eergisteren aanzienlijk gestegen zijn en in dewelke veel kooporders zijn uitgevoerd.

Koers van het Geld: Beleening 2¼ pCt, Prolongatie 2¼ pCt Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	ƒ 56¼	Livorno	2/m.	ƒ 38⅞
„	zigt	„ 56⅝	Napels	„	„ 81⅛
Bordeaux	2/m.	„ 56¼	Petersburg	„	„ 1,86
„	½/m.	„ 56⅛	Weenen	6/w.	„ 30¾
Madrid	3/m.	„ 246	Augsburg	„	„ 35⅝
Cadix	„	„ 246	Frankfort	„	„ 98¼
Seville	„	„ 242	Hamburg	2/m.	„ 35¼
Bilbao	„	„ 243	„	zigt	„ 35½
Lissabon	„	„ 42	Londen	2/m	„ 11,87½
Porto	„	„ 42	„	zigt	„ 11,92½
Genua	2/m.	„ 46⅝	Rotterdam	„	¼

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 11 Sept. Belg. Leen. 2½ pc. 53¾; 1840, 5 pc. 100⅝; 1848, 100½; 1852, 101⅛; Spanje Ard. 1 pc. 22 13/16; Binnenl. 3 pc. 45 1/16; Coupons —; Rom. Leening 1835 —;

PARIJS, 11 Sept. Fransche 3 pc. 77,60; id. 4 pc. —,—; 4½ pc. 104,50; Schatk. —,—; Bank-Actien 2860,—; Belg. 1840, 5 pc. 102½; 1842, 5 pc. —; 4½ pc. —, 2½ pc. —; Rusland 4½ pc. —; Napels 5 pc. —,—; Spanje, Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. 45½; Holl. 2½ pc. —; Piemont 1831 1020,—; 1849, 997,50; 1851, —,—; Haïti —,—; Rom. Leening 1850, 98.

MADRID, 6 Sept. Spanje 3 pc. 45¾; Ardoins 1 pc. 24⅛; Uitg. Schuld 6⅛; Coupons 1¾.

LONDEN, 11 Sept. Cons. kont. 100 a 100⅛; op tijd 100 a 100⅛; Braz. 103 a 104; 1829/39 102½ a 103½; Den. 3 pc. 83 a 84; 5 pc. 105 a 106; Ecuad. 4¾ a 5; Gren. 23½ a 23¾; Uitgest. 12¾ a 13; Mexiko — a —; Nieuwe 25½ a 25⅝; Peru 4½ pc. 105 a 106; Uitgest. 65½ a 66; Rusl. 1822, 5 pc. 118 a 119, (N.) 4½ pc. 104½ a 105; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 39 a a 39½; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 23⅛ a 23½; 3 pc. 49½ a 50; Coup. cert. 2⅞ a 3; Passive 6 a 6⅛; Holl. 2½ pc. 64⅞ a 65½; id. 4 pc. 99 a 99½; Venez. 43 a 44; Uitg. 16½ a 17.

WEENEN, 10 Sept. Met. 4½ pc. —, 5 pc. 94¾; Bank-Actien 1366.

BERLIJN, 11 Sept. Schuldbr. 3½ pc. 95; Loten —; Rusl. Stiegl. 4 pc. 98; Pools. 4 pc. 91⅛; Loten fl. 200 22 fl. fl. 300 153; id. fl. 500 92; Amsterdam zigt 14⅛g; id. 2/m. 142½g.

HAMBURG, 11 Sept. Rusl. Eng. Leen. 112½; Stiegl. 4 pc. 91½; Spanje, Ard. 5 pc. 21 13/16; Binnenl. 3 pc. 42⅛.

FRANKFORT, 11 Sept. Met. 5 pc. 81½; 4 pc. 65¼; 2½ pc. 41¼; Bank-Actien 1397; Darmst. Loten fl. 50 89¾; id. fl. 25 31¼; Badensche Loten fl. 50, 66¼; id. fl. 35, 38⅞; Nassausche 28⅞; Holl. 2½ pc. 64⅞; Werk. Sch. 4 pc. 96⅞; Syndic. 3½ pc. 95.

NIEUWSTIJDINGEN; BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à ƒ 10 per Stuk	ƒ 9,85 a	9,90
Oude Gerande Dukaten	„ 5,55 „	5,65
Wigtige Souvereinen	„ 11,90 „	12,—
„ Pistolen	„ 9,65 „	9,75
Stukken van 20 Francs	„ 9,50 „	9,60
Baren Goud en Specien à ƒ 1442,60 per Ned. & fijn	11¾ à	12¼ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	ƒ 2,55 à	2,60
Stukken van 5 Francs	„ 2,34 „	2,37
Brabandsche Kroonen	„ 2,65 „	2,70
Fransche	„ 2,70 „	2,75
Pruissische Daalders	„ 1,74 „	1,77
Zilver 1000 à 980	ƒ —,— à	—,—
„ 900 à 700	„ 104,50 „	105,—

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 12 Sept. C. Jordan, Jane Parker, Akijab, l. v. Cowes. - W. Nunn, Ann, id. n. Falmouth.

HELVOET, 12 Sept. T. Keus, St. Helena, Akijab. - T. Buijs, Jacatra, id.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 4 Aug. op 11° N. Br, 23° W. L.: Maria, Kapt. van Wijk, van Amsterdam naar Soerabaija. — Den 20 Aug. op 8° 53' N. Br., 20° 22' W. L.: Nijverheid, Kapt. Mooy, van Amsterdam naar Batavia.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 13 Sept. in lading naar:

Keulen	J. Noll, de Windhond.
„	E. Haasters, Colln Nº. 10.
Duisburg	J. Otten, Johanna.
Heilbron	F. Mussig, Albert Smith.
Manheim	J. C. de Haas, Minerva.
Weesel	A. Balk, Alma.
Ludwigshaven	F. Kruck, Ludwigshaven Nº. 7.
Dusseldorp & Neus	J. D. Kneuter, Jonge Arend.
Mainz	K. Rau, Jonge Pauline.
Frankf. & Coblenz	J. v. Dusseldorp, Frankf. Nº. 16.

AMSTERDAM, 12 Sept. vertrokken:

Keulen J. C. W. Wilson, Colln Nº. 4.

KEULEN, 12 Sept. aangekomen:

Kapt. Felten van Amst met 3811 c., Kreitenberg van id met 5019 c., v. Loosen van Rott. met 5044 c., Berns van id. met 4647 c., Konen van id. 5776.

Rijnhoogte KEULEN 12 Sept. 10 vt. 6 dm.

BOEKAANKONDIGING.

Verzameling van Nederlandsche Prozastukken van 1229—1470, naar tijdsorde gerangschikt. Leiden en Amsterdam. J. H. Gebhard en Comp. 1851.

Zoo wij, ongeveer twee jaren geleden, een bundel Nederlandsche Gedichten aankondigden uit de jaren 1160—1600, door den heer J. A. Alberdingk Thijm bijeenverzameld en gerangschikt, waardeerden wij in die bloemlezing vooral eene welgeslaagde poging om in een lang gevoelde behoefte te voorzien, om eene over groote onbillijkheid te herstellen. Of bewijst het alle verwachting overtreffend debiet van eene verzameling middelnederlandsche lettervruchten niet duidelijk, dat er waarlijk behoefte bestond aan een geschikt middel om de voortbrengselen van den geest onzer vaderen den tijdgenoot bekend te maken; bewijst zulks niet het kort daarna, door Prof. J. M. Schrant ter perse gelegde *Oud-Neerlandsch Rijm en Onrijm*; wordt het gevoel van die behoefte eindelijk niet bewezen door de verzameling van middelnederlandsche Proza, waarvan wij den titel aan 't hoofd dezer regelen afschreven, en waarop wij thands de aandacht onzer lezers wenschen te vestigen? En van een anderen kant was het niet billijk regt te doen wedervaren aan de letterkunde van een tijdvak, te lang, helaas! verwaarloosd, met stilzwijgen voorbijgegaan, veracht, ja, als onze oplettendheid onwaardig uitgekreten, daar toch diezelfde letterkunde stukken had opgeleverd, die van al hun schoon ontdaan nog den hoorder kunnen boeien, wanneer een oude van dagen hun deerlijk misvormden inhoud aan zijne kleinkinderen mededeelt?

Dan, werd alles, wat de Nederlanden gedurende de middeleeuwen op het veld der fraaie letteren hadden voortgebracht, op zeker tijdstip miskend, het proza mocht zich meer nog dan de poëzij beklagen, dat niemand tijd of lust scheen te hebben om aan de in ongebonden stijl vervaardigde schriften, die weleer in de stille kloostercel of aan de kanselarij der landsheeren waren opgesteld, eenige oplettendheid te schenken. Immers terwijl in de vorige eeuw reeds van tijd tot tijd eenige proeven van het dichttalent der middeleeuwsche schrijvers van ons vaderland aan het publiek werden voorgelegd; terwijl de onze velen de hand aan 't werk zag slaan, om wat er poëzij uit vroeger tijden gered was, door den druk gemeen te maken, bleef de studie der middelnederlandsche proza den geschiedvorscher bijna uitsluitend voorbehouden, daar deze uit de oude chartes en keuren de bouwstoffen moest putten van zijn verhaal, daaraan de bewijzen ontleenen van zijn beweeren. Inderdaad zij heeft iets dat ons bevreemden moet, die volslagen vergetelheid, waartoe de middeleeuwsche proza veroordeeld scheen. Want moet niet somtijds, wanneer men de werken, die over onze letterkunde handelen, inziet, de gedachte bij ons opkomen dat de Nederlander gewoon is in verzen of althands in rijmen te denken en te schrijven, en slechts bij wijze van uitzondering zich van het proza bedient om zijne gedachten en gewaarwordingen aan anderen mede te deelen? Veelal toch wijden de schrijvers, die ons eene 't zij beknopte of uitvoerige geschiedenis der fraaie letteren in ons vaderland toezeggen, verre weg het grootste gedeelte van hun boek aan eene opsomming der namen van hen, wier zoetvloeiende, sierlijke, welluidende verzen een of meer deftige kwartijnen vullen en thands door bijna niemand meer worden gelezen, terwijl er van hen, die het proza tot voertuig van hunne gedachten kozen, zoo gij eenige namen, die dan ook overal stereotype zijn, wilt uitzonderen, ter naauwernood even gerept wordt.

Van waar dit opmerkenswaardig verschijnsel? De reden er van ligt voor de hand. De meesten van hen, die gedurende of na de zeventiende eeuw in proza schreven, werkten veel meer op den inhoud dan op den vorm hunner geschriften; de taal was in hun oog slechts een onmisbaar middel om zich door anderen te doen verstaan, en zij rekenden het beneden zich dat middel door aanhoudende oefening zoo zeer aan hun geest dienstbaar te maken, dat er evenwicht ontstaan kon tusschen stof en uitdrukking, dat de lezer niet enkel door het belangrijke der verhandelde zaken, maar ook door de wijze van voorstelling en behandeling geboeid werd. Wischt drie of vier namen uit, die in de rij onzer geschiedschrijvers schitteren, en wat anders blijft u over dan dorre verslagen van feiten en gebeurtenissen; dan letterlijke mededeelingen van traktaten en lastgevingen, moeilijk aan een geregen door een zwakken draad, die telkens dreigt te breken, en hier niet, zoo als in zeker opstel van Prof. Geel, door een klomp kandijsuiker henen loopt? En nu de welsprekendheid in engeren zin? Bilderdijk klaagt luide over den nadeeligen invloed, dien de rolstijl onzer pleitzalen op zijn proza had uitgeoefend (*Brieven* I D. bl. 236), en was de kansel niet sedert het begin van zestien honderd een tooneel van bittere polemiek, die wel aanleiding gaf tot hevige uitvallen jegens andersdenkenden, maar juist om die hevigheid den gewijden redenaar belette op zijne voortbrengselen dat zegel van 't echt, eenvoudig schoon te drukken, hetgeen ze ons tot voorbeeld van stijl en welsprekendheid zou doen kiezen? Ziet hier de ware reden, waarom de geschiedenis van 't Nederlandsch proza zoo weinig behandeld, zoo zeldzaam besproken werd! De zeventiende en achttiende eeuwen hadden weinig of niets goeds in dit vak opgeleverd, en de vroegere tijden wilde men niet kennen. Immers het zoude voor sommigen een te harde bekentenis geweest zijn, dat de *duistere* middeleeuwen in eenig punt de volgende jaren achter zich hadden gelaten, en dat, terwijl de poëzij, die zoo, als zij voorgaven sedert de *gezegende hervorming* een nieuw leven had ontvangen, met rassche schreden was vooruit gegaan, het proza daarentegen steeds meer en meer verviel en wegkwijnde.

Maar de waarheid doet, mogelijk laat, zeker eens hare regten gelden, en dit is ook hier geschied. Bij de levendige belangstelling in de middeleeuwen, die zich gedurende de laatste jaren immer krachtiger openbaarde, kon het niet anders of de prozavoortbrengselen van dien tijd, waarvan er velen tot ons gekomen zijn, moesten eindelijk ook de aandacht tot zich trekken. De vrucht van de studie, door den heer V. te Leiden aan die overblijfselen gewijd, ligt voor ons, en wij bekennen gaarne, dat wij deze *Verzameling van Nederlandsche Prozastukken* met genoegen hebben doorlezen, ja wij achten ons verplicht den verzamelaar onzen hartelijken dank te betuigen voor de moeite, welke hij zich wel heeft willen getroosten bij het ontginnen van een veld, dat als het ware nog altijd onbebouwd had gelegen. Zijn arbeid levert een nieuw bewijs, met hoeveel waarheid de dichter Loots gezongen heeft:

Zoo zat geleerdheid diep verscholen
In cel en sombre kloosterholen,
Toen 't Noord, met ongetemde macht,
Haar woedend uit Europa stormde,
Dat zij weer tot een hemel vormde,
Toen ze oprees uit dien ijsren nacht.

Hoezeer toch straalt het niet in deze proeven door, dat de meeste schrijvers met de H. Schriftuur vertrouwelijk bekend waren, dat zij het menschelijk hart gepeild hadden en tot in zijn verborgenste diepten waren doorgedrongen, dat vele schriften der oudheid door die eenvoudige kloosterlingen ijverig beoefend werden.

En wilt gij weten, hoe groote moeite deze arbeid

den Heer V. heeft moeten kosten; een enkele, vluchtige blik op den inhoud van het boek geslagen, zal er u van overtuigen, hoeveel bezwaren de zamenstelling dezer Verzameling noodzaaklijk moest opleveren: bijna alles is uit handschriften geput, slechts weinige bijdragen werden uit vroeger gedrukte stukken overgenomen, en dan nog dikwerf met het oorspronkelijk handschrift vergeleken. Wij kunnen niet anders dan de keuze der stukken, die de verzamelaar deed, goedkeuren, zonder hiermede te zeggen, dat zij de beste is, die men zoude hebben kunnen doen, daar wij tijd noch gelegenheid hebben gehad om de werken, waaraan de Heer V. zijne fragmenten ontleende, te kunnen inzien; maar dit is ons bij eene oplettende lezing gebleken, dat wij alle stukken, misschien met een enkele uitzondering, zouden hebben durven opnemen in een boek, dat bestemd is om in aller handen te komen, om door allerlei ouderdom bestudeerd te worden. Alleen heeft het ons bevreemd hier het stuk *de twaalf Bagijnen* aan te treffen. Het moge eene inleiding zijn van een door Ruysbroeck vertaald prozawerk, het is zeker geen proza, tenzij men Maerlant en Melis Stoke ook tot het getal der prozaschrijvers wil brengen. Wij houden dit stuk voor eene proeve van hetgeen Ruysbroeck in de poezij vermocht, eene proeve die wel is waar eenigzins verminkt en door de afschrijvers bedorven tot ons is gekomen, maar die echter nog de duidelijkste kenmerken vertoont van wat zij vroeger was. Waarom, mogen wij althands vragen, waarom moet men deze inleiding voor berijmd proza verklaren, terwijl de aanhef van den *Oorsprong van den Dobbelsteen* als in verzen geschreven werd opgenomen? Ligt de reden misschien in het handschrift, dat bij het eene stuk den uitwendigen vorm van verzen behouden, bij het andere verworpen heeft? Maar deze grond is niet zwaarwichtig genoeg om ons tot het gevoelen van den Heer V. over te halen, en wij stemmen veeleer in met den Heer L. Ph. C. van den Bergh, die *de twaalf Bagijnen* een rijmwerk oordeelde.

Wat de wijze van behandeling betreft, ook daarmede kunnen wij over het algemeen instemmen, ofschoon wij meenen, dat sommige woordverklaringen minder juist of wel geplaatst zijn. Zoo vindt men b. v. woorden niet verklaard op de eerste bladzijden, wier zin later in de noot verduidelijkt wordt: dit had of op de eerste plaats, waar zulk een woord voorkwam, moeten geschieden, of het was op de tweede plaats evenzeer overbodig als vroeger. Op bl. 116 wordt het woord *echter* (even als op bl. 15 en 5) door *weder* opgehelderd; beter ware [illegible] *daarna* [illegible] *echter* nog ten tijde van Vondel voorkomt. En wanneer de verzamelaar op bl. 263 bij de woorden: *dat licht der zonnen dat en is alsulc licht niet als men voedt van wasse of van* RUETE *of van eniyerhande vetheydt*, aanteekent, dat dit *ruete* uit eene verwarring gesproten schijnt te zijn van *suie* (roet) en *suif* (kaarsenvet), dan moeten wij doen opmerken, dat men nog thands in sommige streken der Nederlanden aan *kaarsenvet* den naam geeft van *kaarsenroet*, zoo dat *ruete* hier zeer wel de beteekenis van *vet* hebben kan, en de aanteekening overbodig wordt.

In weerwil echter van deze geringe gebreken, moeten wij verklaren, dat de heer V. zich billijke aanspraak op den dank onzer landgenooten heeft verworven; hij leverde in deze verzameling niet slechts eene nieuwe bijdrage voor de studie onzer oude volkstaal, maar hij staafde ook door proeven de beweering, dat de middeleeuwen rijk zijn aan goede prozaschriften. Wie zal voortaan nog met van Kampen (*Gesch. der Nieuw. Letterk.* III D bl. 64) kunnen zeggen, dat in de zeventiende eeuw »de gemakkelijke prozastijl nog niet was gevonden," als hij de kinderlijk eenvoudige, naïve verhalen der veertiende eeuw gelezen heeft, waarvan er hier verscheidene worden medegedeeld, verhalen, die wij ons niet konden weerhouden in de gedachte met zoo menige schildering uit later tijd, b. v. uit Heemskerks van lieflijkheid en fluweelzachte woordtjens overvloeijende *Arcadia* te vergelijken. Hoe ongunstig steekt het werk van den Hollandschen raadsheer niet af bij de ongedwongen, zoo waar gevoelde, zoo kiesch voorgestelde tafereelen van den middeleeuwschen schrijver? Van een anderen kant nog doet het hier medegedeelde ons den wensch koesteren, dat deze verzameling van Nederlandsche Prozastukken bij velen het verlangen moge opwekken om zich meer van nabij met de volledige geschriften, waarvan ons hier slechts fragmenten onder 't oog worden gebracht, bekend te maken, en alzoo aanleiding geven tot een meer algemeene verspreiding van werken, die te lang reeds alleen in handschrift bestaan en juist daardoor voor velen ontoegankelijk zijn en blijven. Zij zouden ons den geest van den tijd, waarin zij werden opgesteld, beter leeren kennen, levendiger doen opvatten; over vele punten betrekkelijk de godsdienstige denkwijze onzer voorvaderen zoude een geheel nieuw licht verspreid, menig uit onkunde of vooroordeel gesproten denkbeeld gewijzigd worden. Hier zal men in een opstel, geheel ter eere der H. Maagd geschreven, het duidelijk bewijs vinden, dat de Katholijke Kerk ook in de middeleeuwen, evenzeer als thans nog, *niet aan de gezegende Moeder des Verlossers, maar aan den Zaligmaker* ons behoud toeschrijft, want »ut hem coemt dat leven ende vloeyt suetichheit, die alle sielen ganset" (Verzam. bl. 121). En wie zal, wanneer hij in de inleiding van *des Conincs Somme* gelezen heeft, dat Broeder Jan van Rode, daar hij vurig verlangde, dat zijn neef tot de eeuwige zaligheid zoude geraken, en voornamelijk dat hij *na den geboden Gods* zijn leven inrichten mocht, uit dien hoofde den arbeid niet ontzag van een groot werk uit het Fransch in het Nederlandsch over te brengen, wie zal in het vervolg nog durven schrijven, dat *observanten* zijn »lieden van zeer orthodoxe denkwijze, maar stichtelijk van leven, en de geboden der H. Kerk, veeltijds ook de geboden Gods in acht nemende." En toch zoo iets vindt men in een in den jare 1851 door Professor L. G. Visscher te Utrecht uitgegeven *Beknopte Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde*, bl. 136, ofschoon diezelfde schrijver niet aarzelt *des Conincs Somme* op bl. 143 een »hoofdwerk der middeleeuwsche letterkunde" te noemen, en een »van die ascetische prozageschriften, die tot in het ongeloofelijke verspreid en meer dan andere werken gelezen werden." Veellicht echter kende de heer Visscher het keurig exemplaar van *des Conincs Somme* niet, dat in de verzameling van den heer A. D. Schinkel te 's Hage berust, en waaruit de alhier opgenomen proeven ontleend zijn; van daar dan ook dat het hem niet mogelijk was de vergissing van Le Long omtrent het juiste jaartal der overbrenging in onze taal te verbeteren, en hij nog altijd voor het jaar 1308 blijft ijveren, terwijl bovengemeld handschrift duidelijk het jaar *ons Heren dusent vierhondert ende achte* opgeeft.

Na dit alles zal men ligt erkennen, dat wij met recht de oplettendheid onzer landgenooten vergen voor het boek, dat wij aankondigen; wij vertrouwen dat het reeds in veler handen is, of dat deze regelen zullen bijdragen om velen op te wekken het te koopen, om daarin den trap der beschaving, waarop onze vaderen stonden, den weerklank van hun innigst zieleleven te bestudeeren. Doch, hoe grooten lof wij voor de onderneming van den heer V. over hebben, hoeveel goedkeuring zijne verzameling van Prozastukken in ons oog ook verdiene, wij kunnen het niet van ons verkrijgen de *Inleiding* met stilzwijgen voorbij te gaan. De schrijver ontwikkelt daarin een denkbeeld, dat wij onmogelijk kunnen deelen, daar zulks in strijd is met onze diepste overtuiging. Het kan zijn, dat, zoo als de heer V. [illegible] volgens zijn gevoelen, eerst zullen einden met dat Kristendom, met welks begin de geboorte en ontwikkeling van dit middeltijdvak zamenviel, dan, wij zijn er zeker van, dan zullen diezelfde middeleeuwen voortduren tot op den dag, waarop de wereld en met haar alle geschiedenis een einde neemt. Wij verwonderen er ons te meer over zulk eene wijze van beschouwing hier aan te treffen, naarmate de studie der middeleeuwen, in verband gebragt met wat ons dagelijks omgeeft, den schrijver de onjuistheid er van duidelijker had moeten doen inzien. Dezelfde geest, die de schrijvers bezielde, wier pen de hier medegedeelde lettervruchten voortbracht, diezelfde geest leeft nog voortdurend in de Katholijke Kerk, diezelfde geest spoort ook heden nog velen aan om hunne gaven aan godsdienst en kunst dienstbaar te maken, en klinkt ons uit hunne voortbrengselen tegen. Zij, die in de zestiende eeuw zich aan den weldadigen invloed van dien geest hebben onttrokken, mogen hoe langer hoe meer naderen tot het punt, waarop zij geheel het Kristendom moeten ontkennen, tegenover die ontkenning zal steeds het Kristendom zich handhaven, en eens zal het zijne tegenstanders overwonnen zien »want S. Peters sceepken zal »doerliden alle vloeden van doeghen, ende sal die ver»coernen voeren in die haven der glorien Gods; ende al »die vallen uiten scepe kerstens gheloefs, die sellen al »bederven." (Verzam. De ware Zienden, bl. 58*).

ADVERTENTIEN.

(2240) Heden overleed na een langdurig lijden en na voorzien te zijn met de genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk, mijne geliefde Huisvrouw J. C. BOGAARD, mij nalatende twee kinderen.

A. HOOGLAND.

OUDEWATER, den 11 Sept. 1852.

Algemeene kennisgeving.

(2242) Heden overleed na eene langdurige ongesteldheid mijne geliefde Echtgenoote MARIA HENDRINA VAN GARREL, in den ouderdom van ruim 55 jaren, waarvan ik bijna 29 jaren met haar door eene genoegelijke Echt vereenigd mogt zijn, diep betreurd door mij, mijne kinderen en behuwdkinderen.

J. H. MENSING.

AMSTERDAM, den 9 September 1852.

Strekkende deze tot algemeene kennisgeving zoo binnen als buiten de stad.

(2237) Heden overleed de jongste onzer lievelingen ALIDA FRANCISCA.

NOORDWIJK, 11 Sept. 1852.

JOHs. VAN EEDEN.
Jd. VAN DER WEYDEN.

(2239) Het Bestuur der VEREENIGING VAN DEN H. VINCENTIUS VAN PAULO te *Rotterdam*, voornemens zijnde in den aanstaanden Winter wederom eene **LOTERIJ** te doen plaats hebben, ten behoeve der door haar ondersteund wordende **ARME HUISGEZINNEN**, neemt de vrijheid allen, die in het lot der armen belang stellen, uit te noodigen tot dat liefdadig doel wel te willen medewerken, en vleit zich in zijne pogingen niet minder dan in het vorige jaar krachtdadig te zullen worden ondersteund.

De Erve MULDERS, Boekhandelaars aan den Steiger over de Korenbeurs alhier, zullen zich volgaarne belasten met het geven van alle verlangde informatien en met de ontvangst van al hetgeen men tot opluistering der Loterij mogt gelieven bij te dragen.

ROTTERDAM, 11 September 1852.

AAN DEN HANDEL.

Iemand, op een groot dorp in Zuid-Holland, met den Handel bekend en in staat de meest voldoende waarborgen te verschaffen, wenscht, óf voor eigen rekening, óf als Depôthouder zoodanige artikelen ten verkoop te plaatsen, welke aan geen spoedig bederf onderhevig zijnde, bij een ruim debiet een tamelijke winst opleveren. Ook zoude hij niet ongenegen zijn, als **AGENT** of **COMMISSIONNAIR**, in de prov. Zuid- en Noord-Holland werkzaam te zijn. Reflecteerenden adresseren zich met *franco* brieven onder de letters K. L. bij den Heer C. L. VAN LANGENHUYSEN, Boekhandelaar te Amsterdam (2238)

Met primo October wordt te Huur gevraagd: Eene **RUIME ZAAL**, in den omtrek van de Kalverstraat, Nieuwendijk, Water of Warmoesstraat. *Franco* brieven onder de letters T. B. S. Bureau van *de Tijd*. (2244)

Aan een Instituut in Gelderland, wordt tegen zeer aannemelijke voorwaarden gevraagd een **R. K. SECONDANT**; die, bij eenigen rang, admissie heeft voor het Duitsch, deze taal vlug spreekt en niet onbekend is met de Fransche taal.

Adres aan het hulpkantoor der brievenpost, te Oss, [illegible] (2241)

(2243) Tegen 1°. October wordt op eene vrij talrijke DORPSSCHOOL gevraagd: Een **HULPONDERWIJZER** van de R. C. Godsdienst, geëxamineerd in de Hoogduitsche- en liefst ook bekend met de Fransche taal. Adres per brieven *franco* onder de lett. W. T. bij den Boekhandelaar C. POTHAST te Nijmegen; bij wien tevens inlichtingen te bekomen zijn voor een HEER of DAME, welke eene ruime vrije **KAMER**, in de nabijheid der R. C. Kerk, met of zonder kost, zou willen bewonen.

Gymnasium te Oldenzaal.

Deze inrigting waarvan de eerste Afdeeling, in V klassen verdeeld, de Oude talen omvat en de daarbij betrekkelijke wetenschappen, de tweede de nieuwe, Fransch, Engelsch en Hoogduitsch, terwijl ook onderrigt in de Oostersche talen kan ontvangen worden, is thans gesteld onder leiding van den Rector F. C. SOER, *litt. hum. doct. phil. theor. mag.*, bijgestaan door een Conrector voor de eerste en den heer M. VAN GROENEVELDT van Utrecht, *Docteur en Philosophie et Lettres*, gepromoveerd te Leuven, voor de tweede Afdeeling.

Aan de groote postrouten gelegen, welke van daar een dagelijks verkeer met alle provincien mogelijk maken, in eene gezonde en aangename streek, met eene bevolking welke, behalve een school- en studie-reglement en het strengste toezigt der leeraren, de beste waarborgen voor de zedelijkheid biedt, [illegible] kosthuizen tegen matigen prijs en het leergeld dat bijv. voor de eerste Afdeeling slechts *f* 10 bedraagt, het bezoeken van deze scholen voor jonge lieden, die zich tot hoogere studien voorbereiden, voordeelig en raadzaam.

Ouders en Voogden, welke hunne kinderen of pupillen op het Gymnasium wenschen aangenomen te zien, kunnen zich tot half October daarover adresseren aan den Rector en tot nadere informatie aan den Eerw. Heer BEERNING, Pastoor der gemeente en wijders aan Heeren Curatoren.

Ten huize des Rectors in een nieuw expresselijk daartoe ingerigt gebouw is nog gelegenheid ter plaatsing van één of twee **JONGELIEDEN**, elk met afzonderlijke Kamer; desgelijks, onder het onmiddelijk toezigt des Praeceptors, bij den heer WILHELMI, stedelijk ontvanger. Brieven *franko*. (2236)

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.